

Béres András

PTE TTK Földtudományok Doktori Iskola

tanulmány

Stabil elit vagy forgóajtó? A HVG TOP100 középiskolai rangsor térbeli és dinamikai mintázatai (2014–2026)

A középiskolai rangsorok nem pusztán sorrendeket közölnek, hanem egy adott mérési logika szerint teszik láthatóvá az oktatási mezőny kiemelt intézményeit. A tanulmány a HVG TOP100-listák alapján azt vizsgálja, hogy ez az intézményi kör időben mennyire változékony, térben pedig mennyire koncentrált.

Bevezetés

A középiskolák teljesítményéről szóló rangsorok a közoktatás egyik legláthatóbb nyilvános értékelési formáját jelentik meg: egyszerre informálnak, orientálnak és – közvetetten – láthatóvá teszik, illetve megerősíthetik azokat a már létező társadalmi elvárásokat, amelyek bizonyos kimeneti mutatókat a „jó iskola” jelzőivel kapcsolnak össze (Fábrí, 2014; Kovács, 1998). A rangsorok a családi iskolaválasztási döntésekben, az iskolák reputációjának alakulásában és az intézményi stratégiákban is szerepet kapnak, ezért nemcsak pedagógiai, hanem társadalmi és térbeli jelenségeként is értelmezhetők (Andor, 2005; Kocsis és Subrt, 2021). A nemzetközi kutatások ugyanakkor arra hívják fel a figyelmet, hogy a rangsorok nemcsak tájékoztatnak, hanem bizonyos feltételek mellett formálhatják is az oktatási tér társadalmi szerkezetét: hozzájárulhatnak az előnyök térbeli koncentrációjához, az oktatási elit stabilizálásához, miközben a „jó iskola” fogalmát gyakran szűken, főként kimeneti és teljesítménymutatókkal azonosítják (Boterman és mtsai, 2019; McArthur és Reeves, 2022; Samson és mtsai, 2020). Különösen fontos kérdés, hogy a „jó iskolák” mennyiben koncentrálnak térben, és a rangsor élmezőnye inkább stabil elitként, vagy inkább mozgó mezőnyként működik. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy az ilyen rangsorok nem azonosíthatók közvetlenül az iskolai pedagógiai munka minőségével vagy hozzáadott értékével. Lannert (2004) hangsúlyozza, hogy jó minőségű oktatásról csak akkor beszélhetünk, ha az iskola egyszerre eredményes, hatékony és méltányos, vagyis képes a tanulók teljesítményét úgy fejleszteni, hogy közben figyelembe veszi a tanulói összetételből fakadó különbségeket, és igazságosan bánik minden diákkal. A HVG TOP100-listákban megjelenő pozíciók elsősorban kimeneti, eredményességi folyamatokkal összefüggő mutatókat sűrítene, így csak korlátozottan képesek megragadni azt, hogy az intézmények a belépő tanulói összetételhez képest milyen pedagógiai többletet hoznak létre.¹

Térbeli koncentráció és társadalmi önmegegerősítés

A térbeliség több szinten kapcsolódik a rangsorokhoz. Egyrészt az iskolai teljesítmény, a szelekció és az elérhetőség összefonódik: a magas presztízsű intézmények gyakran olyan térségekben sűrűsödnek, ahol a lakóhelyi összetétel, a közlekedési kapcsolatok és a továbbtanulási lehetőségek kedvezőbbek (Couto és mtsai, 2021; Meyer és Kučerová, 2018; Palm és Farber, 2020; Pleić és Jakovčić, 2017). Másrészt a rangsorok visszahatnak a térfolyamatokra is: empirikus vizsgálatok szerint a magasabb társadalmi státuszú, gyerekes háztartások célzottan költöznek a rangsorban előkelőbb helyen álló iskolák közelébe (McArthur és Reeves, 2022), különösen városi környezetben, ahol a „kulcsiskolák” hírneve összefonódik az ingatlanárakkal és a hozzáférés anyagi korlátaival (Ding és mtsai, 2022; Wu és mtsai, 2020; Xu és mtsai, 2018; Zhang és mtsai, 2025). A magyar kontextusban ugyanakkor e mechanizmus közvetlen átvétele óvatosságot igényel, mivel a lakóhelyi mobilitás korlátozottabb lehet; ezért a rangsorok térbeli hatása inkább az ingázás, a kollégiumi elhelyezés, a városi iskolaválasztás és az országos vagy regionális beiskolázási vonzerő felől értelmezhető. Keserű (2013) rámutat, hogy a középfokú oktatáshoz kapcsolódó ingázás mértéke összefügg a szülők iskolai végzettségével, családi jövedelemmel és autótulajdonlással. Az oktatási expanzió ugyan korábban lehetőségeket teremtett a hátrányos helyzetű családok számára is, de az utóbbi évtizedekben az immobilitás aránya mind az alacsony, mind a magas státuszú csoportokban nőtt (Huszár és mtsai, 2022). Fontos kiemelni, hogy több esetben a térbeli mobilitással sem oldódnak meg a problémák: Zolnay (2018) rámutat, hogy egyes városi környezetekben, például Pécsen, a roma és alacsony státuszú diákok is magas arányban ingáznak, de gyakran alacsonyabb minőségű iskolákba kerülnek, mint a lakóhelyükhöz közeli intézmények.

A nemzetközi kitekintések alapján az iskolaszelekció, a szabad iskolaválasztás és a nyilvános hírnév/rangsorok együtt erősítik mind az iskolai, mind a lakóhelyi szegregációt (Allen, 2007; Boterman és mtsai, 2019; Fiel, 2015; Gamsu és Donnelly, 2021). Kísérletek azt mutatják, hogy a szülők erősen prioritizálják a teljesítménymutatókat és státuszindikátorokat, gyakran elkerülve a hátrányosabb társadalmi összetételű, illetve kisebbségi tanulókat nagyobb arányban fogadó iskolákat, még akkor is, ha azok egyéb jelzői pozitívak (Thompson, 2024). A kiemelt iskolákhoz való hozzáférés így ingázási, kollégiumi vagy lakóhelyváltási költségeket generálhat; a rangsorok térbeli koncentrációja pedig nem pusztán leíró sajátosság, hanem az oktatási egyenlőtlenségek és a területi különbségek egyik indikátora.

A rangsorok önmegegerősítő hatása és korlátai

A rangsorok információs szerepén túl önmegegerősítő mechanizmusokat indíthatnak be: a szelekciós és felvételi szabályokkal kapcsolt rangsorok az elitpozíciókat stabilizálják, hiszen a rangsor információt nyújt, amelyet a jobb státuszú családok tudatosan felhasználnak, így a „jó iskola” reputációja és társadalmi összetétele tovább erősödhet egy szűkebb körben (Herresthal, 2017; McArthur és Reeves, 2022). Több országban kimutatható egy szűk, tartós elit: kis csoportnyi köz-, magán- vagy speciális presztízsű iskola koncentrálja a legelőnyösebb társadalmi háttérű tanulókat és a legjobb továbbtanulási esélyeket, különösen az Egyesült Királyságban és Dél-Afrikában (Gamsu és Donnelly, 2021; Gruijters és mtsai, 2024). A francia elitképzés és az állami elit reprodukciója kapcsán Bourdieu klasszikus munkája is arra mutat rá, hogy az elitiskolák nem pusztán oktatási intézmények, hanem a társadalmi szelekció és státuszátörökítés intézményesített terei (Bourdieu, 1996). Bourdieu megközelítése a hazai kontextusban is releváns értelmezési keretet kínál

annak vizsgálatához, hogy bizonyos középiskolák miként válnak a társadalmi szelekció, a presztízs és a továbbtanulási esélyek tartósan újratermelődő csomópontjaivá.

Ezek az elit intézmények „lehetőség-felhalmozást” és privilegizált körök reprodukcióját szolgálják: a rangsorban magasan jegyzett presztízisiskolák inkább vonzzák és megtartják a társadalmilag előnyösebb, gyakran faji vagy etnikai szempontból is privilegizált diákokat, így erősítve az elit pályákat az iskolától az egyetemig (Gamsu és Donnelly, 2021; Gamsu és Forsberg, 2025; Gruijters és mtsai, 2024). A felsőoktatási rangsorok hasonló hatást fejtenek ki: befolyásolják a jelentkezési magatartást, a felvételi eredményeket és a hallgatói demográfiát, stabilizálva a versengő státuszhierarchiát az egyetemek között (Bellantuono és mtsai, 2025; Meredith, 2004).

Ugyanakkor kritikus kérdés, hogy mit mér valójában a rangsor. Az angliai Ofsted-minősítések például csak nagyon kis mértékben jelzik előre az egyéni tanulói eredményeket és jóllétet; a családi háttér és a korábbi teljesítmény sokkal erősebb magyarázó tényezők (von Stumm és mtsai, 2021). A kutatások szerint a rangsorok gyakran szűk, tesztcentrikus minőségfogalmat közvetítenek, ami a tanítási fókusz „szűkítéséhez”, stratégiai viselkedéshez (például tanulók kizárása) vezethet (Cilliers és mtsai, 2021; Samson és mtsai, 2020).

A nem állami fenntartású intézmények szerepe külön figyelmet érdemel, mivel a magán- és egyházi iskolák több oktatási rendszerben sajátos szelekciós csatornákat és eltérő társadalmi összetételű iskolai tereket hozhatnak létre. A piacosodás, a fenntartói pluralizáció és az iskolaválasztás összekapcsolódása nemcsak az intézményi kínálatot alakítja át, hanem a tanulói összetétel és az iskolák közötti társadalmi különbségek újratermelődéséhez is hozzájárulhat (Guul és mtsai, 2021; Lubienski, 2005; Lubienski és mtsai, 2022; Wilson és Bridge, 2019). Jelen tanulmányban a fenntartói háttér elsősorban leíró és értelmező szempontként jelenik meg; annak részletes vizsgálata, hogy a nem állami fenntartású intézmények milyen mértékben tartoznak a különböző rangpályákhoz, további elemzést igényel.

Stabilitás, mobilitás és időbeli dinamika

A rangsorok időbelisége ugyanilyen lényeges. Ha a mezőny évről évre erősen cserélődik, akkor a rangsor inkább rövid távú ingadozásokat tükröz; ha viszont a rangsorban tartósan azonos intézmények maradnak, az az intézményi hierarchia korlátozott átjárhatóságára, hosszabb távon fennmaradó előnyök lehetséges jelenlétére utal. A stabilitás és a mobilitás vizsgálata ezért nem egyszerű helyezésfigyelés: azt jelzi, mennyire átjárható a rangsor felső szegmense, és milyen mértékben különül el egymástól egy tartós elit és egy rövidebb ideig látható perem. Az irodalom alapján várható, hogy a rangsor élmezőnye viszonylag stabil marad, az elit reprodukciója és a lehetőség-felhalmozás mintázatai alapján (Gamsu és Donnelly, 2021; Gruijters és mtsai, 2024), ugyanakkor az is kérdés, hogy ez a stabilitás mennyire függ a térbeli elhelyezkedéstől, az intézménytípustól vagy egyéb strukturális tényezőktől.

A vizsgálat célja

Jelen tanulmány a HVG TOP100 középiskolai rangsort használja empirikus alapként, és négy összekapcsolódó dimenzióban értelmezi: (1) a területi megoszlás és koncentráció (Budapest-vidék, valamint kerületi mintázatok), (2) a mezőny stabilitása és évenkénti cserélődése, (3) az intézmények rangpályáinak jellegzetes mintázatai, valamint (4) az egymást követő évek rangsorainak hasonlósága. A vizsgálat célja nem az egyes iskolák

„minősítése”, hanem annak feltárása, hogy a rangsor felső szegmensében milyen térbeli és dinamikai szerkezet rajzolódik ki 2014 és 2026 között, és ez mennyiben illeszkedik a nemzetközi irodalom által leírt mintázatokhoz: a térbeli koncentrációhoz, az elit stabilitásához, a szülői preferenciák mentén történő önszelekcióhoz és a rangsorok önmegegerősítő hatásához.

A HVG TOP100 rangsor módszertani sajátosságai mint értelmezési keret

A HVG rangsorai a kiadványok módszertani leírásai alapján alapvetően hivatalos, nagy lefedettségű adatforrásokra épülnek. A rangsorhoz használt adatokat a kiadványok következetesen az Oktatási Hivatal különböző adatbázisaihoz és nyilvántartásaihoz kötik, így például az országos kompetenciamérés intézményi/telephelyi eredményeihez, az érettségivizsga-eredményekhez, valamint a felsőoktatási felvételi adatokhoz; az intézmények azonosítását és háttéradatait a köznevelési információs rendszer (KIR) intézménytörzse és a KIR-hez kapcsolódó évenkénti statisztikák támogatják. A HVG a rangsort nem egyetlen összpontszámként írja le, hanem több szempont (részsor) összevonásaként: a kiadványok alapján az összesített lista több, külön számított sorrend együttes figyelembevételével áll össze, amelyben hangsúlyos a kompetenciamérés és az érettségi eredmények szerepe, valamint megjelenik a továbbtanulási kimenet és a tanulmányi-verseny-eredmények logikája is.

A módszertani leírások ugyanakkor arra is felhívják a figyelmet, hogy a rangsorok évközi összehasonlítása óvatosságot igényel. A kiadványok saját megfogalmazásuk szerint a rangsorok készítésekor gyakran a megjelenés időpontjában legutóbb elérhető, teljes körű adatokra támaszkodnak (például a kompetenciamérés vagy a felvételi adatok időszerű elérhetősége miatt), és az adatvédelmi, illetve adminisztratív változások egyes években technikai megoldásokat tehetnek szükségessé. A rangsorok ezért nem tekinthetők időtől független, változatlan mérőeszköznek: a publikált TOP100-listák inkább egy adott évben elérhető kimeneti információk standardizált, szerkesztett kivonatai.

Ebből következik jelen tanulmány értelmezési kerete is. A HVG TOP100 rangsort kimenetalapú, összetett indikátorként használja, amely egyszerre tükrözi a tanulói teljesítményt és szelekciós folyamatokat (például a felsőoktatási továbbhaladás révén), miközben nem képes lefedni az iskolai munka minden releváns dimenzióját (például a pedagógiai folyamatok minőségének teljes spektrumát, a belépő tanulói összetétel összes hatását vagy a helyi intézményi feltételeket). A tanulmány ezért nem a rangsor igazságát vizsgálja, hanem azt, hogy a rangsorban megjelenő felső mezőny milyen térbeli és időbeli mintázatokat mutat, és ezek a mintázatok milyen típusú koncentrációra, stabilitásra és átjárhatóságra utalnak.

A kijelölt megközelítés összhangban áll a kiadványokban leírtakkal is: a rangsorokat nem kizárólag szigorú sorrendként, hanem trendek, csoportos mintázatok és visszatérő szerkezeti sajátosságok leírására alkalmas eszközként kezeljük. E szemlélet különösen indokolttá teszi a területi koncentráció és a rangdinamika együttes elemzését, mert ezek a jelenségek kevésbé érzékenyek egy-egy módszertani részletre, ugyanakkor fontos leíró információt adhatnak arról, hogy a rangsor felső mezőnye térben és időben mennyire koncentrált. Ez az információ azonban nem azonos a pedagógiai hozzáadott érték vagy az iskolai munka komplex minőségének mérésével.

Kutatási kérdések és hipotézisek

A tanulmány négy, egymásra épülő kérdés mentén vizsgálja a HVG TOP100 középiskolai rangsor 2014–2026 közötti alakulását. A kiindulópont az, hogy a rangsor egyszerre hordoz térbeli információt (hol koncentrálódik a „felső mezőny”), és dinamikát jellemző információt (mennyire stabil vagy átjárható ez a mezőny). Ennek megfelelően elsőként azt járjuk körül, hogy miként változik a TOP100 területi szerkezete: Budapest és vidék aránya, illetve Budapesten belül a kerületek közötti megoszlás mennyiben rajzol ki tartós koncentrációt vagy átrendeződést. Ehhez kapcsolódó elemzési várakozásunk, hogy a TOP100 térben koncentrált mintázatot mutat: a fővároson belül néhány kerület tartósan nagyobb TOP100-as jelenléttel rendelkezik, míg vidéken a tartósan jelen lévő intézmények köre kevesebb településre, elsősorban nagyvárosi csomópontokra sűrűsödik (H1).

A második kérdéskör a mezőny stabilitására és mobilitására irányul: a TOP100 inkább stabil „elitként” működik, vagy inkább cserélődő, „forgó” mezőnyként? Ezzel összefüggésben azt is vizsgáljuk, hogy a belépés-kiesés és a ranghelyek ingadozása terület és fenntartói háttér szerint eltérő-e. Hipotézisünk szerint a TOP100-ban elkülönül egy stabil elitmag és egy mozgékonyabb perem: az elitmag alacsony ingadozással és hosszú bennmaradási sorozatokkal jellemezhető, míg a peremen nagyobb a belépés-kiesés és a ranghelyek ingadozása (H2).

Harmadik kérdésként azt vizsgáljuk, hogy a 13 éves idősorok alapján milyen jellemző rangpályák különíthetők el a TOP100-ban. A ranghelyek nemcsak pillanatfelvételek, hanem időben leírható mintázatok: vannak intézmények, amelyek tartósan az élmezőnyben maradnak, mások stabilan középen helyezkednek el, megint mások emelkedő, süllyedő vagy hullámozó pályát járnak be, illetve akadnak egyszeri megjelenések is. Hipotézisünk, hogy legalább egy tartós elitpálya és több átmeneti, illetve hullámozó rangpályatípus kimutatható (H3).

Végül rendszerszinten is megfogalmazzuk a stabilitás kérdését: mennyire ugyanaz a rangsor egyik évről a másikra, és van-e olyan időszak, amikor gyorsabban átrendeződik? Ezt a rangsorok egymáshoz való hasonlóságával és az átrendeződési mutatók időbeli alakulásával vizsgáljuk. A negyedik hipotézis szerint a szomszédos évek rangsorai összességében inkább stabilak (H4).

Adatok és módszer

Az elemzés alapját a HVG TOP100 középiskolai rangsor 2014–2026 közötti, évenként 100 intézményt tartalmazó listái adják. Az elemzés alapegysége tehát a HVG-rangsorban megjelenő intézményi szint volt.² A rangsorokból iskola-év szintű adatbázis készült (egy sor egy intézmény adott évi ranghelye), az intézmények egységes azonosítását OM-azonosító biztosította. Erre az idősoros összevethetőség miatt volt szükség: az intézménynevek időben változtak kis mértékben, az OM-azonosító azonban stabil, így alkalmas az adatok évek közötti összekapcsolására. A vizsgált időszakban legalább egyszer TOP100-ban szereplő intézmények száma 146.

A rangsor-adatbázishoz szervezeti és területi változók kerültek illesztésre. A területi besorolás településszinten történt, Budapest esetében kerületi bontásban. A szervezeti jellemzők (különösen a fenntartó típusa) forrása az adott évek KIR statisztikai nyilvántartása volt; a KIR-ből származó adatokat év és OM-azonosító alapján illesztettük a rangsorokhoz, így a fenntartói kategóriák időben is követhetők maradtak. Az adatelő-készítés során több minőség-ellenőrzési lépés történt (évenkénti rekord- és egyediség-vizsgálat, OM-szintű következetesség ellenőrzése, rangértékek tartományellenőrzése),

hogya a számítások alapját egy konzisztens, reprodukálható adatállomány adja. Az iskolák neveinél a 2025-ös KIR-állapotot használjuk.

A négy kutatási kérdéshez illeszkedően több, egymást kiegészítő mutató került számításra. A területi szerkezet (K1) leírásához évenként meghatároztuk a TOP100-on belül Budapest és vidék arányát (darabszám és százalék), továbbá Budapesten belül a kerületek szerinti eloszlást. A „vidék” esetében a TOP100-ban megjelenő települések számát és koncentrációját vizsgáltuk, külön figyelmet fordítva a tartós jelenléti intézmények („stabil mag”) térbeli beágyazottságára.

A stabilitás és mobilitás (K2) mérésére egyrészt évpáronként elemeztük a mezőny cserélődését: két egymást követő év TOP100-as halmazát OM-szinten összevetve kiszámoltuk a belépők arányát (az adott évben TOP100-as, de az előző évben még nem szereplő intézmények aránya). Mivel a lista minden évben 100 elemű, a belépők száma megegyezik a kiesők számával, így ez a mutató közvetlenül jelzi, mennyire „forgóajtó”, azaz változékony jellegű a mezőny. Másrészt iskolaszinten meghatároztuk a bennmaradási sorozat hosszát: minden intézmény esetében a TOP100-ban töltött egymást követő évek maximális számát. Harmadrészt rangvolatilitási mutatókat képeztünk: a ranghelyek ingadozását az iskola TOP100-as éveiben számított rangszórás (SD), illetve az egymást követő évek közötti átlagos abszolút rangváltozás ($|\Delta \text{rank}|$) írta le, utóbbit csak azokra az évpárokra számolva, amikor az intézmény mindkét évben TOP100-as volt. A stabilitási mutatókat területi (Budapest/vidék, illetve budapesti kerület) és fenntartói bontásban is vizsgáltuk.

A rangpálya-besorolás (K3) kialakításához az intézmények 13 éves idősorát nem pusztán egyedi ranghelyekként, hanem rangsávok pályaként értelmeztük. Az éves rangokat az 1–10, 11–25, 26–50, 51–100 és TOP100-on kívül kategóriákba kódoltuk; ezzel minden intézményhez egy 13 elemű rangsáv-szekvencia tartozott. A szabályalapú besorolás során „egyszeri felvillanónak” tekintettük azokat az intézményeket, amelyek legfeljebb két évben kerültek be a TOP100-ba. „Stabil elit”-ként soroltuk be azokat, amelyek legalább 10 egymást követő évben TOP100-asok voltak, a vizsgált 13 éves idősorban legfeljebb egy évnyi hiányzó értékkel rendelkeztek (TOP100-on kívül), és TOP100-as éveikben az átlagos ranghelyük ≤ 15 , valamint a rangsávok közül az 1–10 sáv dominált; „stabil közép”-nek minősítettük a hasonlóan tartósan jelenlévő intézményeket (≥ 10 egymást követő év, ≤ 1 hiány), ha a rangsáv-váltások száma legfeljebb 4 volt. Az „emelkedő”, illetve „süllyedő” pályákat a 13 éves rangidősoron illesztett lineáris trend meredeksége alapján azonosítottuk (küszöb: ≤ -2 , illetve $\geq +2$ ranghely/év; a TOP100-on kívüli évek technikai kódolásával), míg „hullámzó” kategóriába kerültek azok, amelyeknél a rangsávok közötti átmenetek gyakorisága magas (pl. ≥ 6 váltás) és/vagy a rangszórás nagy (pl. $SD \geq 15$). Az idősoros összevethetőséghez a TOP100-on kívüli állapotot 120-as technikai kódként jelöltük a trend- és hasonlósági számításokban; ez nem „ranghelyet” jelent, hanem egységes jelölést a listán kívüli státuszra.

Az évközi rangsor-stabilitást (K4) rangkorrelációs mutatókkal mértük. A szomszédos évek rangsorait évpáronként (pl. 2014–2015, 2015–2016 stb.) Spearman-féle rangkorrelációval (ρ) és Kendall-féle tau-b mutatóval vetettük össze, majd kiterjesztettük a vizsgálatot minden évpárra a teljes időszakban. A számításokat a vizsgált időszakban legalább egyszer TOP100-ban szereplő intézmények unióján ($N = 146$) végeztük, így a belépés és kiesés hatása is megjelenik a hasonlóságokban. A Kendall τ -b alkalmazása azért indokolt, mert a kódolt rangtérben előforduló holtversenyek kezelésére robusztusabb, míg a Spearman ρ párhuzamos kontrollként szolgált a stabilitási mintázatok ellenőrzésére.

A módszertani megbízhatóságot és a tipológiák robusztusságát több ellenőrzés szolgálta, még az eredmények értelmezése előtt. A rangpálya-típusok esetében érzékenységi vizsgálatként a trendküszöböt (± 2 ranghely/év) mérsékelten módosítva ($\pm 1,5$ és $\pm 2,5$) a besorolások 95–97%-a változatlan maradt, és a TOP100-on kívüli technikai kód alternatív megadásával is 96–99% közötti stabilitást mutatott. A szabályalapú tipológiát

kiegészítő ellenőrzésként szekvenciaalapú klaszterezéssel is vizsgáltuk. A rangsávpályák hasonlóságát Hamming-távolsággal mértük, amely azt fejezi ki, hogy két intézmény rangsávszekvenciája hány évben tér el egymástól. E távolság alapján átlagkapcsolt hierarchikus klaszterezéssel csoportokat képeztünk ($k = 6$). A klaszterek elkülönülését sziluettmutatóval értékeltük (0,367),³ amely azt jelzi, hogy az egyes intézmények mennyire illeszkednek saját klaszterükhöz más klaszterekhez képest. A szabályalapú és az adatvezérelt besorolás egyezését igazított Rand-indexszel jellemeztük ($ARI = 0,184$),⁴ amely két csoportosítás hasonlóságát méri a véletlen egyezések figyelembevételével. Ezek a mutatók nem a szabályalapú tipológia kiváltását szolgálták, hanem módszertani kontrollként segítették annak megítélését, hogy a kategóriák nem pusztán paraméterérzékeny, ad hoc besorolások.

Az adat-előkészítést, a mutatók számítását és az ábrák előállítását Python nyelven, PyCharm 2025.3.1 szövegszerkesztőben végeztük. Az adatkezeléshez a pandas és numpy, a korrelációkhoz és a klaszterezésekhez a scipy és scikit-learn, a grafikonokhoz a matplotlib csomagokat használtuk (Python 3.11). A köztes és végső kimenetek táblázatos formában Excel-állományokként kerültek előállításra. A területi koncentráció szemléltetésére település-, Budapesten kerület szintű térképi ábrázolást is készítettünk, amelyben a körök mérete az adott térbeli egység 2014–2026 közötti összes TOP100-bekerülésének számát, a kördiagramok összetétele pedig az ott megjelenő intézmények átlagos rangpálya-kategóriáit mutatja.

Eredmények

Az eredményeket a négy kutatási kérdés szerint közöljük. A területi koncentráció és a mezőny stabilitása részben ugyanarra a jelenségre mutat rá: miközben évente 100 intézmény szerepel a listán, a teljes 2014–2026 közötti időszak 1300 TOP100-helyezésének 65%-át ugyanaz a 65 intézmény adja ($65 \times 13 = 845$), ami már önmagában erős „elit-mag-perem” kettősséget jelez (1. ábra).

Területi megoszlás: Budapest-vidék és budapesti kerületek

A TOP100 területi összetétele a vizsgált időszakban mérsékelt, de következetesen a főváros irányába tolódik: Budapest részaránya 2014-ben 36%, 2026-ban 43% (1A ábra). A fővárosi jelenlét ugyanakkor nem egyetlen kerülethez kötődik, hanem széleskörű: egy adott évben tipikusan 19–21 kerületből kerül be legalább egy intézmény. Ezzel együtt

A TOP100 területi összetétele a vizsgált időszakban mérsékelt, de következetesen a főváros irányába tolódik: Budapest részaránya 2014-ben 36%, 2026-ban 43%. A fővárosi jelenlét ugyanakkor nem egyetlen kerülethez kötődik, hanem széleskörű: egy adott évben tipikusan 19–21 kerületből kerül be legalább egy intézmény. Ezzel együtt az eloszlás nem egyenletes: a teljes időszak összes budapesti TOP100-helyezése alapján néhány kerület tartósan felülreprezentált. Kiemelkedik az V. kerület (átlagosan évi 5–6 TOP100-as intézmény), majd a III. és XI. kerület, amelyek stabilan magas jelenléttel bírnak.

az eloszlás nem egyenletes: a teljes időszak összes budapesti TOP100-helyezése alapján néhány kerület tartósan felülreprezentált. Kiemelkedik az V. kerület (átlagosan évi 5–6 TOP100-as intézmény), majd a III. és XI. kerület, amelyek stabilan magas jelenléttel bírnak. A „stabil elitmag” (azaz a 13 évből 13 évben TOP100-as intézmények) budapesti része különösen koncentrált: a 65 stabil intézményből 29 budapesti, és ezek adják a teljes időszak budapesti TOP100-helyezéseinek közel háromnegyedét. Ez arra utal, hogy a fővárosi jelenlét nem pusztán „évenkénti fluktuáció”, hanem jelentős részben tartós beágyazottság (1. ábra).

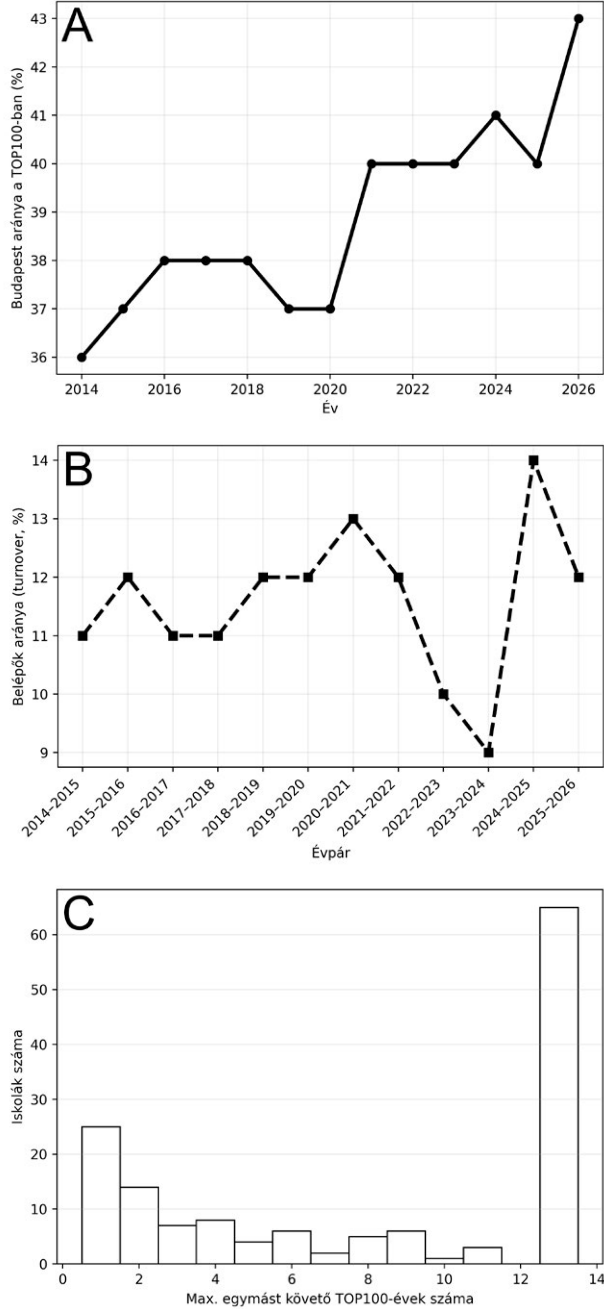
Vidéken a TOP100-as intézmények kevesebb településre koncentrálnak: egy adott évben jellemzően 33–41 település osztozik a 57–64 vidéki helyen, és nagy részük néhány nagyvárosi csomóponthoz kötődik. A teljes időszakot tekintve különösen gyakori megjelenési helyszín Győr, Debrecen, Miskolc, Székesfehérvár, Gödöllő, Kecskemét és Szeged. A „stabil mag” vidéken is erősen nagyvárosi: például Debrecenben több, tartósan jelenlévő intézmény található; jó példa erre a Debreceni Fazekas Mihály Gimnázium, amely a teljes időszakban TOP100-as, és jellemzően a felső mezőnyben szerepel.

Stabilitás és mobilitás a TOP100-on belül

Az évenkénti cserélődést (belépők/kiesők arányát) az egymást követő évek TOP100-as halmazainak összevetésével mértük. A belépési arány 2014 és 2026 között 9–14% között mozog (átlagosan 11,6%), ami összességében inkább stabil mezőnyre utal, nem „forgóajtó” jellegre (1B ábra). A cserélődés ugyanakkor nem teljesen egyenletes: a legalacsonyabb érték 2023–2024 között adódik (9%), míg a legmagasabb 2024–2025 között (14%), ami már érzékelhetőbb átrendeződést jelez.

A bennmaradási sorozatok eloszlása markáns kettősséget mutat (1C ábra). Egyrészt 65 intézmény a teljes 13 évben TOP100-as, vagyis létezik egy kifejezetten stabil mag; ezek teljes listáját a Melléklet 1 tartalmazza. Másrészt a mezőny peremén sok a rövid távú jelenlét: 54 intézmény legfeljebb négy egymást követő évre képes bennmaradni, és több olyan eset is van, amikor egy intézmény csak egyszer jelenik meg a listán. Például a Pécsi Leówey Klára Gimnázium a vizsgált időszakban egyetlen alkalommal szerepel (2022-ben, a mezőny második felében), ami jól illusztrálja az „egyszeri felbukkanás” jelenségét.

A ranghelyek ingadozása szintén elkülöníti a stabil magot a peremtől (1B, C ábra). A stabil elitmag esetében az egymást követő TOP100-as évek között az átlagos abszolút rangváltozás jellemzően alacsonyabb, míg a rövidebb jelenlétű intézményeknél nagyobb „helyezésugrások” jelennek meg. Fenntartói szempontból különösen figyelemre méltó, hogy a stabil magban erősen jelen vannak a felsőoktatási intézmények gyakorlóiskolái; ilyen például az ELTE Radnóti Miklós Gyakorló, az ELTE Trefort Ágoston Gyakorló, a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma vagy a Szegedi Tudományegyetem Báthory István Gyakorló Gimnáziuma. Ezek az intézmények nemcsak tartósan jelen vannak, hanem több esetben a rangsor élmezőnyében is stabil pozíciót foglalnak el.

1. ábra. Területi koncentráció és stabilitás (A: Budapest részaránya a TOP100-ban, B: éves belépés aránya – cserélődés, C: bennmaradási sorozatok eloszlása).

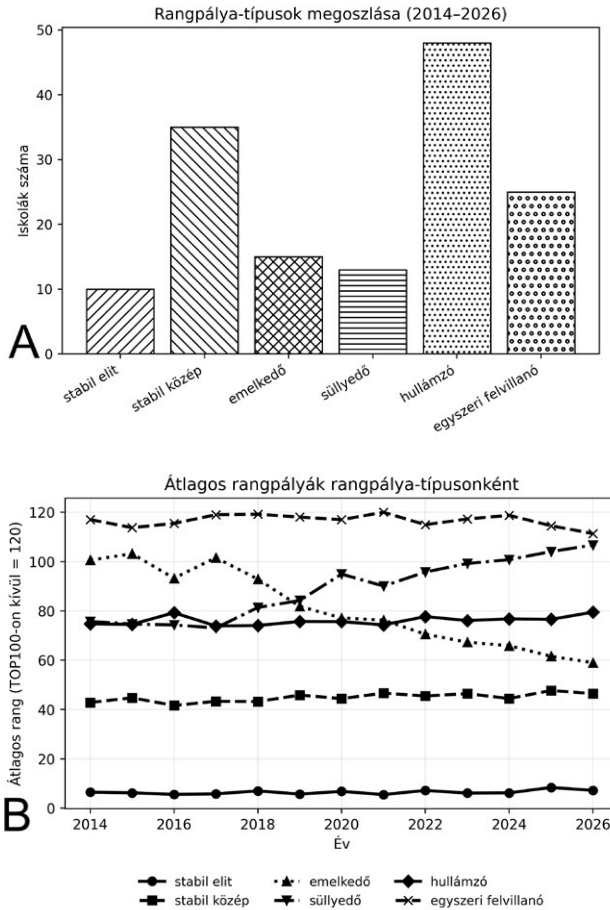
Rangpálya-típológiák: pályatípusok és átlagos pályák

A rangpályák rangsávokra kódolt időszora alapján jól elkülöníthető, hogy nem minden tartósan bent lévő intézmény egyformán stabil helyezését: a hosszú jelenlét mellett létezik hullámzó, emelkedő és süllyedő pályák is (2. ábra). A tipológiák megoszlása alapján a mezőny egyszerre tartalmaz egy szűk, erős élményt és egy nagyobb, mozgékonyabb „közép-perem” zónát (2. melléklet).

A „stabil elit” csoport kifejezetten kicsi, ugyanakkor nagyon karakteres: ide azok kerülnek, amelyek tartósan a legfelső rangsávokban maradnak. Tipikus példák a Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló, a Budapest V. kerületi Eötvös József Gimnázium, az ELTE Radnóti Miklós Gyakorló, az ELTE Trefort Ágoston Gyakorló, a Szent István Gimnázium, a Toldy Ferenc Gimnázium vagy a Városmajori Gimnázium; vidéki példaként a Lovassy László Gimnázium (Veszprém) emelhető ki. A stabil elit térbeli elhelyezkedése különösen koncentrált: döntően budapesti intézmények alkotják, ami összhangban áll a fővárosi felülreprezentáltság tartós jellegével (2. ábra). Ezt a mintázatot azonban nem önmagában vett intézményi hatásként, hanem olyan térbeli-társadalmi koncentrációként érdemes értelmezni, amely mögött a fővárosi intézménytörténeti hagyományok, a közlekedési és beiskolázási lehetőségek, valamint a tanulói társadalmi háttér területi különbségei egyaránt szerepet játszhatnak.

A „stabil közép” csoport szélesebb: ezek az intézmények hosszú távon bent maradnak, de jellemzően nem kizárólag az első tízesben, hanem inkább a 11–50-es, illetve az 51–100-as sávok között. Ilyen tartósan jelenlévő, de nem feltétlenül „top10-stabil” intézmény például a Debreceni Fazekas Mihály Gimnázium, a Révai Miklós Gimnázium és Kollégium (Győr), a Kazinczy Ferenc Gimnázium és Kollégium (Győr) vagy a Szegedi Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium.

Az „emelkedő” és „süllyedő” pályák azt mutatják, hogy a mezőnyön belül nemcsak „helycsere”, hanem irányított elmozdulások is vannak. Emelkedő mintázatra példa a Budapest II. kerületi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium, illetve a Székesfehérvári Vasvári Pál Gimnázium; süllyedő pályára példa lehet a Tóparti Gimnázium és Művészeti Szakgimnázium (Székesfehérvár) vagy a Szekszárdi Garay János Gimnázium. A hullámzó pályák ezzel szemben több rangsávot „bejárnak” az időszak során; ilyen jellegű mintázatot mutat például a Kempelen Farkas Gimnázium vagy a Németh László Gimnázium (2. ábra). Fontos kiemelni ugyanakkor, hogy a 2. ábra B paneljén az egyes pályatípusok átlagos kódolt rangpozíciói szerepelnek, ezért a hullámzó csoport belső ingadozása részben kisimulhat: az egyes intézmények nem feltétlenül ugyanazokban az években mozdulnak felfelé vagy lefelé, így az egyedi hullámzások az átlagpályában részben kiegyenlíthetik egymást.

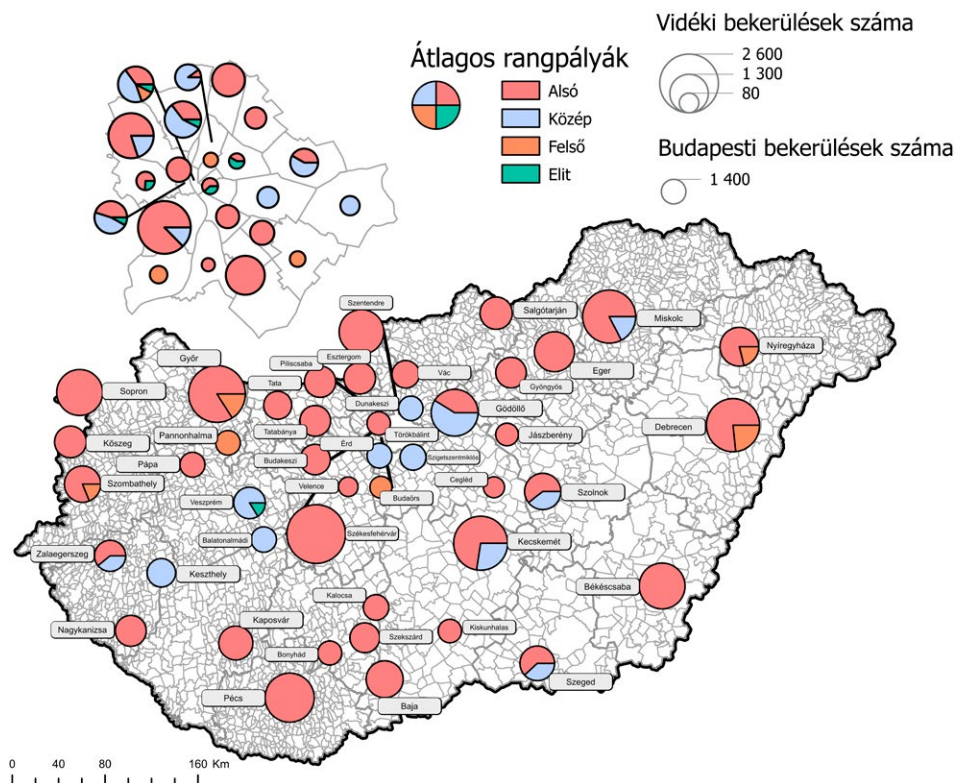

2. ábra. Rangpálya-típológiák

(A: pályatípusok megoszlása; B: átlagos rangpályák pályatípusonként)

Megj.: A B panelen a TOP100-on kívüli státusz technikai kódja 120; ez nem tényleges ranghelyet, hanem a listán kívüli állapot egységes jelölését fejezi ki.⁵

A térképi ábrázolás tovább árnyalja a TOP100 területi koncentrációjáról kirajzolódó képet (3. ábra). Országos léptékben jól látható, hogy a bekerülések nem egyenletesen oszlanak meg, hanem Budapest mellett néhány nagyobb vidéki centrumra sűrűsödnek. Különösen markáns csomópontokat alkot Győr, Debrecen, Szeged, Pécs, Kecskemét, Miskolc, Székesfehérvár és Gödöllő térsége, míg a kisebb települések jellemzően alacsonyabb bekerülésszámmal jelennek meg. A kördiagramok összetétele arra is rámutat, hogy a nagyobb bekerülésszámú centrumokban többféle átlagos rangpálya egyszerre van jelen, ugyanakkor az alsó és középkategóriák dominanciája mellett egyes csomópontokban a felső, illetve elit pályák is tartósan megjelennek.

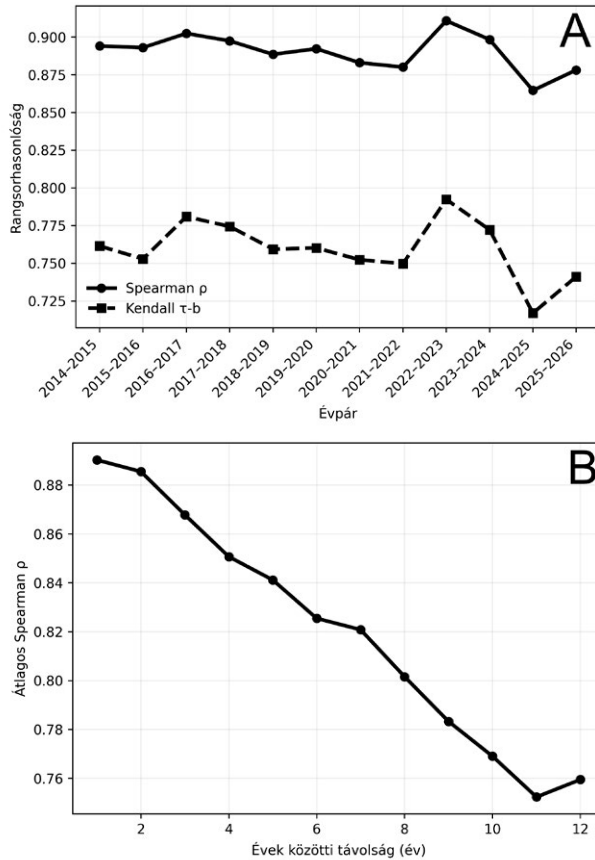
3. ábra. A HVG TOP100 középiskolai rangsor bekerüléseinek térbeli koncentrációja és az átlagos rangpályák települési/kerületi mintázata (2014–2026)

Megjegyzés: A körök mérete az adott településhez, illetve budapesti kerülethez kapcsolódó összes TOP100-helyezés számát mutatja a teljes 2014–2026 közötti időszakban. Mivel a vizsgálat 13 évet fog át, és évente 100 intézmény szerepel a rangsorban, az ábra területi alapon a teljes időszak 1300 rangsorbeli megjelenésének eloszlását összegzi. A kördiagramok színes szeletei az adott településen/kerületben megjelenő intézmények rangpálya-kategóriáit mutatják.

Évközi rangsor-stabilitás és átrendeződés

A rangsorok évközi hasonlósága összességében magas: a szomszédos évek rangsorai között a Spearman-féle rangkorreláció átlagosan 0,89, a Kendall-féle τ -b átlagosan 0,76 (4. ábra). Ez azt jelenti, hogy a TOP100 nem „évről évre újrendeződő” lista, hanem erős az intézmények relatív pozícióinak folytonossága.

Ugyanakkor az adatok alapján az átrendeződés mértéke nem teljesen állandó.⁶ A 2024–2025 közötti évpárnál a korrelációk visszaesése figyelhető meg (Spearman $\rho \approx 0,86$; Kendall τ -b $\approx 0,72$), ami egybeesik a vizsgált időszak legmagasabb belépési arányával (14%). Ez azt sugallja, hogy bizonyos években nem csak „peremmozgás”, hanem rendszerszinten is érzékelhetőbb átrendeződés történik (4. ábra). Hosszabb időtávon a rangsorok hasonlósága fokozatosan csökken: minél nagyobb az évek közötti távolság, annál kisebb a rangsorok egyezése, ami a mezőny lassú, kumulatív átalakulását jelzi.

4. ábra. Évközi rangsorhasonlóság (A: szomszédos évek rangsorhasonlósága évpáronként; B: rangsorhasonlóság az évek közötti távolság függvényében; TOP100-on kívül = 120)

Összegzés

Jelen tanulmány a HVG TOP100 középiskolai rangsor 2014–2026 közötti évenkénti listáinak sorozatát vizsgálja a térbeli koncentráció és a rangdinamika összefüggésében. A vizsgálat kiindulópontja az volt, hogy a rangsor mennyiben definiál egy stabil elitként értelmezhető intézményi kört, illetve mennyiben tekinthető „forgó” mezőnynek, és mindez hogyan ágyazódik be a Budapest-vidék szerkezetbe.

A területi eredmények egyértelműen a koncentráció irányába mutatnak. A TOP100-on belül Budapest részaránya 36%-ról 43%-ra emelkedett 2014 és 2026 között, vagyis a listában a fővárosi intézmények súlya a vizsgált időszakban erősödött. A budapesti jelenlét ugyanakkor nem „szétterülő”, hanem kerületi különbségekkel tagolt: egy adott évben jellemzően 19–21 kerület ad TOP100-as intézményt, mégis láthatóan vannak tartósan domináns kerületek. Az V. kerület különösen kiemelkedik (átlagosan évi 5–6 TOP100-as intézmény), és a III., valamint XI. kerület is tartósan erős jelenlétet mutat. Vidéken ezzel szemben kevesebb település „osztozik” a helyeken: egy-egy évben a 57–64 vidéki hely jellemzően 33–41 település között oszlik meg. A példák visszatérően ugyanazokat

a centrumokat jelzik (például Győr, Debrecen, Szeged, Miskolc, Székesfehérvár, Kecskemét, Gödöllő), ami megerősíti azt a képet, hogy a „felső mezőny” nem egyenletesen oszlik el az országban.

A mezőny stabilitásáról szóló eredmények még markánsabbak. Az évenkénti cserélődés mértéke (belépők aránya) 9–14% között mozog, átlagosan 11,6%, tehát a TOP100 nem „forgóajtó”, hanem inkább mérsékelt stabil mezőny. Ez a stabilitás azonban erős belső kettősséggel párosul. A vizsgált 13 évben 65 intézmény minden egyes évben TOP100-as volt; ez a stabil elitmag a teljes időszak 1300 TOP100-helyezéséből 845 helyezést ad (65×13), vagyis a TOP100 pozícióinak 65%-át ugyanaz a 65 intézmény tölti ki. Ezzel szemben a mezőny peremén a jelenlét sokkal rövidebb: 54 intézmény legfeljebb négy egymást követő évre tudott bennmaradni, és több olyan intézmény is megjelenik, amely csak egyszer vagy nagyon rövid ideig kerül be. A stabil mag olyan intézményeket tömörít, amelyek intézménytörténeti, szervezeti és szelekciós okok miatt tartósan erős pozíciót foglalnak el; tipikus példák a gyakorlóiskolák (például a Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló, az ELTE Radnóti Miklós Gyakorló, az ELTE Trefort Ágoston Gyakorló, a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma vagy az SZTE Báthory István Gyakorló), illetve több nagy presztízsű budapesti gimnázium (például az Eötvös József Gimnázium vagy a Toldy Ferenc Gimnázium). A stabil mag intézményi összetétele nem tűnik véletlenszerűnek: nagy arányban jelennek meg benne történetileg magas presztízsű gimnáziumok, felsőoktatási intézményekhez kapcsolódó gyakorlóiskolák, valamint olyan intézmények, amelyek erős városi vagy regionális beiskolázási vonzerővel rendelkeznek. Ez a mintázat nem bizonyít közvetlen oksági kapcsolatot a szelekció, a presztízs és a ranghely között, de arra utal, hogy a TOP100 stabil magja jól illeszkedik a magyar középfokú oktatás régóta fennálló intézményi hierarchiaihoz.

A rangpályák elemzése (rangsávok tipológiák) ugyanezt a kettősséget időben is láthatóvá tette. A mezőnyben egyszerre jelenik meg egy szűk „tartós elit” pálya (az élmezőny rangsávjaiban stabilan), egy szélesebb „stabil közép” (jellemzően 11–50 között), valamint több átmeneti mintázat (emelkedő, süllyedő, hullámzó), továbbá az egyszeri vagy rövid megjelenések csoportja.

Rendszerszinten az évközi rangsorstabilitás a mezőny tartósságát támasztja alá. A szomszédos évek rangsorai között a hasonlóság általában magas: a Spearman-féle

A stabil mag olyan intézményeket tömörít, amelyek intézménytörténeti, szervezeti és szelekciós okok miatt tartósan erős pozíciót foglalnak el; tipikus példák a gyakorlóiskolák (például a Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló, az ELTE Radnóti Miklós Gyakorló, az ELTE Trefort Ágoston Gyakorló, a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma vagy az SZTE Báthory István Gyakorló), illetve több nagy presztízsű budapesti gimnázium (például az Eötvös József Gimnázium vagy a Toldy Ferenc Gimnázium). A stabil mag intézményi összetétele nem tűnik véletlenszerűnek: nagy arányban jelennek meg benne történetileg magas presztízsű gimnáziumok, felsőoktatási intézményekhez kapcsolódó gyakorlóiskolák, valamint olyan intézmények, amelyek erős városi vagy regionális beiskolázási vonzerővel rendelkeznek.

rangkorreláció átlaga 0,89, a Kendall-féle τ -b átlaga 0,76. Ugyanakkor itt is látszik, hogy nem teljesen egyenletes a stabilitás: a 2024–2025 közötti évpárnál egyszerre jelent meg a vizsgált időszak egyik legerősebb átrendeződése (belépési arány 14%) és a rangsorhasonlóság csökkenése (Spearman $\rho \approx 0,865$, Kendall τ -b $\approx 0,717$). Ez arra utal, hogy a TOP100 alapvetően stabil keretek között mozog, de időnként rövid távú „gyorsulások” is jelentkeznak, amikor a perem mozgása és a ranghelyek átrendeződése felerősödik.

A négy hipotézis összegzéseként megállapítható, hogy a TOP100 térben koncentrált, és ez a koncentráció a fővárosi kerületek között is tagolt (H1). A mezőny nem írható le „forgóajtóként”, ugyanakkor a stabil elitmag és az instabil perem elkülönülése számszerűen is erős (H2). A rangpályák tipizálhatók, és több jellegzetes pályaminta azonosítható (H3). Végül a rangsorok évközi hasonlósága többnyire magas, de vannak olyan átmene-tek, amikor az átrendeződés mértéke kimutathatóan nő (H4).

A tanulmány eredményei egyszerre értelmezhetők leíró és problémafelvető módon. Leíró értelemben a HVG TOP100 2014–2026 időszora egy olyan elitmezőnyt rajzol ki, amely térben és időben egyaránt koncentrált, és amelyben a „helyek” kétharmadát tartósan ugyanaz a stabil mag tölti ki. Problémafelvető értelemben ez arra a kérdésre irányítja a figyelmet, hogy a rangsor élmezőnyéhez való hozzáférés mennyiben kötődik mobilitási és szelekciós mechanizmusokhoz, és mennyiben tükröz a rangsor által megragadható teljesítménykülönbségeket. A folytatásban ezért indokolt a rangsor komponenseinek (kompetenciamérés, érettségi, felvételi) külön vizsgálata, valamint a rangpályák összekapcsolása olyan kontextusváltozókkal, mint az elérhetőség, a térségi társadalmi szerkezet vagy az intézményi kapacitások. Fontos lenne egyéb rangsorokkal való összehasonlítás jelen rangsor eredményeinek megerősítéséhez.

Köszönetnyilvánítás

A kutatás a 2025-2.1.1-EKÖP számú projekt, amely a Kulturális és Innovációs Minisztérium, Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, az EKÖP-25-3-I-PTE-412 kódszámú egyetemi kutatói ösztöndíj programjának finanszírozásában valósult meg. Köszönettel tartozom a kézirat első változatának kidolgozása során Andl Helga észrevételeiért, valamint a két anonim szakmai bírálónak korrekciós javaslataiért.

Irodalom

- Allen, R. (2007). Allocating Pupils to Their Nearest Secondary School: The Consequences for Social and Ability Stratification. *Urban Studies*, 44(4), 751–770. DOI: [10.1080/00420980601184737](https://doi.org/10.1080/00420980601184737)
- Andor, M. (2005). A középiskola-választás sikeressége. *Iskolakultúra*, 15(8), 18–28. <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/20282>
- Bellantuono, L., Lo Sasso, A., Amoroso, N., Monaco, A., Tangaro, S. & Bellotti, R. (2025). Network assortativity for a multidimensional evaluation of socio-economic territorial biases in university rankings. *PLOS One*, 20(6), e0323356. DOI: [10.1371/journal.pone.0323356](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0323356)
- Boterman, W., Musterd, S., Pacchi, C. & Ranci, C. (2019). School segregation in contemporary cities: Socio-spatial dynamics, institutional context and urban outcomes. *Urban Studies*, 56(15), 3055–3073. DOI: [10.1177/0042098019868377](https://doi.org/10.1177/0042098019868377)
- Bourdieu, P. (1996). *The State Nobility*. Stanford University Press. DOI: [10.1515/9781503615427](https://doi.org/10.1515/9781503615427)
- Cilliers, J., Mbiti, I. M. & Zeitlin, A. (2021). Can Public Rankings Improve School Performance? *Journal of Human Resources*, 56(3), 655–685. DOI: [10.3368/jhr.56.3.0119-9969R1](https://doi.org/10.3368/jhr.56.3.0119-9969R1)
- Couto, A. P., Costa, P. & Ferrão, M. E. (2021). Territorial Differences in Student Performance in Portugal: The Role of Family Characteristics and School Composition. *Revista Portuguesa de Estudos Regionais*, 57, 89–103. DOI: [10.59072/rper.vi57.144](https://doi.org/10.59072/rper.vi57.144)

- Ding, L., Xu, Z., You, L. & Wu, Z. (2022). Assessing equal rights in obtaining urban public primary school services with case studies of Hangzhou in China. *Habitat International*, 119, 102474. DOI: [10.1016/j.habitatint.2021.102474](https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2021.102474)
- Fábi, G. (2014). Legyőzik az egyetemi rangsorok a tudás világát? *Educatio*, 23(4), 590–599.
- Fiel, J. (2015). Closing Ranks: Closure, Status Competition, and School Segregation. *American Journal of Sociology*, 121(1), 126–170. DOI: [10.1086/682027](https://doi.org/10.1086/682027)
- Gamsu, S. & Donnelly, M. (2021). Social Network Analysis Methods and the Geography of Education: Regional Divides and Elite Circuits in the School to University Transition in the UK. *Tijdschrift Voor Economische En Sociale Geografie*, 112(4), 370–386. DOI: [10.1111/tesg.12413](https://doi.org/10.1111/tesg.12413)
- Gamsu, S. & Forsberg, H. (2025). A typology of schools across the four nations of the United Kingdom: Class, race and geography. *British Educational Research Journal*. DOI: [10.1002/berj.70006](https://doi.org/10.1002/berj.70006)
- Gruijters, R. J., Elbers, B. & Reddy, V. (2024). Opportunity Hoarding and Elite Reproduction: School Segregation in Post-Apartheid South Africa. *Social Forces*, 103(1), 173–201. DOI: [10.1093/sf/soae070](https://doi.org/10.1093/sf/soae070)
- Guul, T. S., Hvidman, U. & Sievertsen, H. H. (2021). Quasi-market competition in public service provision: User sorting and cream-skimming. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 31(4), 740–755. DOI: [10.1093/jopart/muab002](https://doi.org/10.1093/jopart/muab002)
- Herresthal, C. (2017). Performance-Based Rankings and School Quality. *Cambridge Working Papers in Economics*, 1754. <https://doi.org/10.17863/CAM.17549>
- Huszár, Á., Balogh, K. & Györi, Á. (2022). Educational mobility at the top and the bottom of the social structure in Hungary. *Intersections*, 8(2), 138–155. DOI: [10.17356/ieejsp.v8i2.858](https://doi.org/10.17356/ieejsp.v8i2.858)
- HVG (2014–2026). HVG középiskolai rangsor (TOP100). [Adatbázis: a rangsorok éves kiadásai alapján összeállított adatállomány (összeállító: Béres András).]
- Keserű, I. (2013). Commuting patterns of secondary school students in the functional urban region of Budapest. *Hungarian Geographical Bulletin*, 62(2), 197–219. <https://ojs3.mtak.hu/index.php/hungeobull/article/view/2949>
- Kocsis, R. & Subrt, P. (2021). Az iskola külső megítélése. In Falus & I. Szűcs (Eds.), *A gyakorlatól a szakmai fejlesztő iskoláig*. EKKE Liceum Kiadó. 157–182. DOI: [10.46403/Agyakorlotol.2021.157](https://doi.org/10.46403/Agyakorlotol.2021.157)
- Kovács, S. (1998). Az intézményi hatás: a hozzáadott érték. *Iskolakultúra*, 8(2), 74–78. <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/18789>
- Lannert, J. (2004). Hatékonyság, eredményesség és méltányosság. *Új Pedagógiai Szemle*, 54(12), 3–15. <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/hatekonysag-eredmenyesség-es-meltanyossag>
- Lubienski, C. (2005). Public schools in marketized environments: Shifting incentives and unintended consequences of competition-based educational reforms. *American Journal of Education*, 111(4), 464–486. DOI: [10.1086/431180](https://doi.org/10.1086/431180)
- Lubienski, C., Perry, L. B., Kim, J. & Canbolat, Y. (2022). Market models and segregation: Examining mechanisms of student sorting. *Comparative Education*, 58(1), 16–36. DOI: [10.1080/03050068.2021.2013043](https://doi.org/10.1080/03050068.2021.2013043)
- McArthur, D. & Reeves, A. (2022). The Unintended Consequences of Quantifying Quality: Does Ranking School Performance Shape the Geographical Concentration of Advantage? *American Journal of Sociology*, 128(2), 515–551. DOI: [10.1086/722470](https://doi.org/10.1086/722470)
- Meredith, M. (2004). Why Do Universities Compete in the Ratings Game? An Empirical Analysis of the Effects of the U.S. News and World Report College Rankings. *Research in Higher Education*, 45(5), 443–461. DOI: [10.1023/B:RIHE.0000032324.46716.f4](https://doi.org/10.1023/B:RIHE.0000032324.46716.f4)
- Meyer, P. & Kučerová, S. R. (2018). Do pupils attend the nearest elementary school to their homes? Factors in school choice in the urban environment of Liberec, Czechia. *AUC Geographica*, 53(1), 70–82. DOI: [10.14712/23361980.2018.7](https://doi.org/10.14712/23361980.2018.7)
- Palm, M. & Farber, S. (2020). The role of public transit in school choice and after-school activity participation among Toronto high school students. *Travel Behaviour and Society*, 19, 219–230. DOI: [10.1016/j.tbs.2020.01.007](https://doi.org/10.1016/j.tbs.2020.01.007)
- Plečić, T. & Jakovčić, M. (2017). The impact of transportation connectivity on academic achievement of secondary school pupils: a case study of the Donji Miholjac Secondary School, Croatia. *Hrvatski Geografski Glasnik/Croatian Geographical Bulletin*, 79(2), 87–108. DOI: [10.21861/HGG.2017.79.02.04](https://doi.org/10.21861/HGG.2017.79.02.04)
- Samson, M. N., Simon, K. & Milcah, N. (2020). Performance rankings in education: Implications for policy and practice. *Educational Research and Reviews*, 15(12), 700–710. DOI: [10.5897/ERR2020.4071](https://doi.org/10.5897/ERR2020.4071)
- Thompson, M. E. (2024). The effect of academic outcomes, equity, and student demographics on parental preferences for schools: evidence from a survey experiment. *Social Forces*, 103(2), 730–755. DOI: [10.1093/sf/soae101](https://doi.org/10.1093/sf/soae101)
- Von Stumm, S., Smith–Woolley, E., Cheesman, R., Pingault, J., Asbury, K., Dale, P. S., Allen, R., Kovas, Y. & Plomin, R. (2021). School quality ratings are weak predictors of students' achievement and well-being. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 62(3), 339–348. DOI: [10.1111/jcpp.13276](https://doi.org/10.1111/jcpp.13276)
- Wilson, D. & Bridge, G. (2019). School choice and the city: Geographies of allocation and segregation. *Urban Studies*, 56(15), 3198–3215. DOI: [10.1177/0042098019843481](https://doi.org/10.1177/0042098019843481)

Wu, Y., Zheng, X., Sheng, L. & You, H. (2020). Exploring the Equity and Spatial Evidence of Educational Facilities in Hangzhou, China. *Social Indicators Research*, 151(3), 1075–1096. DOI: [10.1007/s11205-020-02417-5](https://doi.org/10.1007/s11205-020-02417-5)

Xu, Y., Song, W. & Liu, C. (2018). Social-Spatial Accessibility to Urban Educational Resources under the School District System: A Case Study of Public Primary Schools in Nanjing, China. *Sustainability*, 10(7), 2305. DOI: [10.3390/su10072305](https://doi.org/10.3390/su10072305)

Zhang, Z., Luan, W., Tian, C. & Su, M. (2025). Impact of Urban Expansion on School Quality in Compulsory Education: A Spatio-Temporal Study of Dalian, China. *Land*, 14(2), 265. DOI: [10.3390/land14020265](https://doi.org/10.3390/land14020265)

Zolnay, J. (2018). Commuting to segregation The role of pupil commuting in a Hungarian city: between school segregation and inequality. *Szociológiai Szemle*, 28(4), 133–151. DOI: [10.51624/SzocSzemle.2018.4.6](https://doi.org/10.51624/SzocSzemle.2018.4.6)

Jegyzetek

- ¹ A hátránykompenzáció többek között hiányzik ezen listákból. Ehhez adhat némi adalékot például az Országos kompetenciamérés adatai alapján az Oktatási Hivatal, amely több évre közzétette azoknak az iskoláknak a listáját, amelyek a tanulók családi háttéréhez vagy korábbi eredményeihez viszonyítva átlag feletti pedagógiai hozzáadott értéket érnek el. A rangsorok külön bontásban mutatják a 6., 8. és 10. évfolyam matematika- és szövegértés-eredményeit, két fő szempont szerint: hátránykiegyenlítő hatás és fejlesztő hatás. https://www.oktatas.hu/koznevelas/meresek/kompetenciameres/kiemelkedo_teljesitmenyu_iskolak
- ² A több feladatellátási hellyel vagy több képzési formával rendelkező intézmények esetében a rangsor által közölt intézményi szintű megjelenést vettük át.
- ³ Alacsony-közepes egyezés: a klaszterezés nem „másolja” a szabályrendszert, de kimutatható strukturális átfedés; ez módszertani kontrollként elég arra, hogy a tipológia ne pusztán paraméterérzékeny ad hoc kategorizálás legyen.
- ⁴ Közepes elkülönülés: van értelmezhető szerkezet, de a pályák részben átfednek (különösen a hullámzó/átmeneti mintáknál ez várható is volt).
- ⁵ A technikai kód bevonása az átlagolásba azért indokolt, mert az ábra nem kizárólag a TOP100-on belüli helyezések átlagát, hanem a teljes 2014–2026 közötti rangpályák folytonosságát és megszakítottságát kívánja megjeleníteni. Ha az átlagolás csak a listán belüli évekre korlátozódna, akkor a rövid ideig megjelenő vagy gyakran kieső intézmények rangpályája mesterségesen kedvezőbbnek tűnne, és nem lenne összevethető a teljes időszakban folyamatosan jelen lévő intézményekével.
- ⁶ A 13 évből 13 évben TOP100-as 65 intézmény részletes listája (OM-azonosító, név, település/kerület, összefoglaló rangmutatók) a Melléklet 1-ben szerepel. Az intézmények évenkénti jelenléte, illetve TOP100-on kívüli státusza a Melléklet 2 rangávszekvenciáiban követhető vissza.

Melléklet 1. A stabil elitmag intézményei (2014–2026)

A táblázat azon intézményeket tartalmazza, amelyek a vizsgált időszak mind a 13 évében szerepeltek a HVG TOP100 rangsorban (N = 65). A sorrend az átlagos ranghely növekvő rendje.

OM szám	Intézmény neve	Település/ kerület	Átlag	Medián	Max hely	Min hely	SD
035277	Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	Budapest VIII. kerület	2,23	1	1	7	1,79
035230	Budapest V. Kerületi Eötvös József Gimnázium	Budapest V. kerület	2,31	2	1	5	1,03
037802	ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Általános Iskola és Gyakorló Gimnázium	Budapest XIV. kerület	2,77	2	1	8	2,01
035279	ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium	Budapest VIII. kerület	5,85	6	2	10	1,86
035229	ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégium	Budapest V. kerület	7,00	7	4	15	2,89
035246	Szent István Gimnázium	Budapest XIV. kerület	7,77	8	3	13	3,37
035220	Budapest I. Kerületi Toldy Ferenc Gimnázium	Budapest I. kerület	8,31	5	2	27	7,19
035242	Városmajori Gimnázium	Budapest XII. kerület	8,62	8	6	14	2,50
035226	Békásmegyeri Veres Péter Gimnázium	Budapest III. kerület	9,31	9	3	19	4,25
037169	Lovassy László Gimnázium	Veszprém	10,62	10	4	25	5,42
035233	VII. Kerületi Madách Imre Gimnázium	Budapest VII. kerület	13,46	13	4	22	5,52
030696	Kazinczy Ferenc Gimnázium és Kollégium	Győr	14,00	14	9	23	4,73
035321	Deák Téri Evangélikus Gimnázium	Budapest V. kerület	14,38	14	5	27	6,14
031198	Debreceni Fazekas Mihály Gimnázium	Debrecen	16,31	16	8	31	5,98
030695	Révai Miklós Gimnázium és Kollégium	Győr	16,62	16	13	23	3,31
036733	ELTE Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	Szombathely	17,00	16	11	26	3,79
037742	Budaörsi Illyés Gyula Gimnázium, Technikum és Szakképző Iskola	Budaörs	18,15	19	8	32	7,15
035252	Karinthy Frigyes Gimnázium	Budapest XVIII. kerület	19,31	19	9	33	6,63
033651	Nyíregyházi Krúdy Gyula Gimnázium	Nyíregyháza	21,54	20	11	36	9,07

OM szám	Intézmény neve	Település/ kerület	Átlag	Medián	Max hely	Min hely	SD
031200	Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája	Debrecen	24,08	25	14	38	7,98
037632	Zalaegerszegi Zrínyi Miklós Gimnázium	Zalaegerszeg	24,92	26	4	44	10,66
035231	Veres Pálné Gimnázium	Budapest V. kerület	25,38	26	8	41	10,08
035362	Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium	Budapest XI. kerület	26,15	27	16	35	5,84
035243	Berzsenyi Dániel Gimnázium	Budapest XIII. kerület	26,46	26	14	41	8,28
035257	Kempelen Farkas Gimnázium	Budapest XXII. kerület	28,62	22	10	81	17,59
035259	Budapesti Piarista Gimnázium	Budapest V. kerület	29,23	30	15	43	8,49
029261	Miskolci Herman Ottó Gimnázium	Miskolc	30,15	31	12	47	10,01
032550	Dunakeszi Radnóti Miklós Gimnázium	Dunakeszi	30,69	30	22	40	5,17
029743	Szegedi Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium	Szeged	30,85	33	15	50	9,75
030697	Pannonhalmi Bencés Gimnázium és Szakkollégium	Pannonhalma	31,15	25	12	69	14,23
035223	NKE Óbudai Árpád Gimnázium	Budapest III. kerület	31,62	28	17	53	10,90
032551	Érdi Vörösmarty Mihály Gimnázium	Érd	32,54	31	23	40	5,53
035305	Baár-Madas Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium	Budapest II. kerület	33,85	32	19	55	10,44
037165	Magyar-Angol Tannyelvű Gimnázium és Kollégium	Balatonalmádi	35,00	32	18	77	14,70
035992	Verseghy Ferenc Gimnázium	Szolnok	35,23	36	17	47	9,81
035250	Budapest XVII. Kerületi Balassi Bálint Nyolcévolyamos Gimnázium	Budapest XVII. kerület	37,69	39	24	65	13,51
032569	Szigetszentmiklósi Batthyány Kázmér Gimnázium	Szigetszent- miklós	37,85	38	25	57	9,50
035244	Németh László Gimnázium	Budapest XIII. kerület	37,92	35	11	82	18,72
035454	Alternatív Közgazdasági Gimnázium, Szakgimnázium és Általános Iskola	Budapest III. kerület	39,46	35	15	64	16,89
038127	Premontrei Szent Norbert Gimnázium, Egyházzenei Szakgimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium	Gödöllő	41,15	39	26	61	9,84
032561	Gödöllői Török Ignác Gimnázium	Gödöllő	42,15	41	13	73	15,35

OM szám	Intézmény neve	Település/ kerület	Átlag	Medián	Max hely	Min hely	SD
035249	Budapest XVI. Kerületi Szerb Antal Gimnázium	Budapest XVI. kerület	47,23	47	29	70	14,42
035236	Kőbányai Szent László Gimnázium	Budapest X. kerület	47,54	47	34	60	6,62
027943	Kecskeméti Bányai Júlia Gimnázium	Kecskemét	48,69	48	29	65	11,67
035219	Budapest I. Kerületi Szilágyi Erzsébet Gimnázium	Budapest I. kerület	49,31	46	29	68	10,98
029742	Szegedi Tudományegyetem Báthory István Gyakorló Gimnázium és Általános Iskola	Szeged	50,08	52	28	66	11,85
035227	Újpesti Könyves Kálmán Gimnázium	Budapest IV. kerület	50,08	54	21	66	11,63
037634	Keszthelyi Vajda János Gimnázium	Keszthely	50,38	43	21	80	18,35
033653	Nyíregyházi Kölcsey Ferenc Gimnázium	Nyíregyháza	53,54	51	33	88	15,46
030192	Székesfehérvári Teleki Blanka Gimnázium és Általános Iskola	Székesfehérvár	53,77	54	30	95	18,06
038090	Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium, Kollégium és Óvoda	Miskolc	54,08	52	33	80	13,77
037170	Vetési Albert Gimnázium	Veszprém	55,23	50	32	91	18,99
030183	Tóparti Gimnázium és Művészeti Szakgimnázium	Székesfehérvár	55,38	60	31	86	14,04
032575	Gödöllői Református Líceum Gimnázium	Gödöllő	58,31	62	34	84	17,81
031937	Esztergomi Dobó Katalin Gimnázium	Esztergom	58,92	60	31	80	15,49
027944	Kecskeméti Katona József Gimnázium	Kecskemét	60,00	59	42	75	9,71
035254	Kispesti Károlyi Mihály Magyar-Spanyol Tannyelvű Gimnázium	Budapest XIX. kerület	62,31	64	44	79	12,31
035304	Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégium	Budapest XX. kerület	63,69	65	47	92	12,72
032450	Páduai Szent Antal Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	Piliscsaba	64,54	63	41	93	16,32
031199	Tóth Árpád Gimnázium	Debrecen	64,62	68	46	82	11,86
029379	Miskolci Egyetem Földes Ferenc Gyakorló Gimnázium	Miskolc	66,54	62	49	91	13,11
031201	Debreceni Ady Endre Gimnázium	Debrecen	68,00	69	58	86	8,35
030698	Czuczor Gergely Bencés Gimnázium és Kollégium	Győr	69,92	67	54	96	13,91
037730	Ferences Gimnázium	Szentendre	71,85	73	49	89	10,88
035323	Budapest XX. Kerületi Kossuth Lajos Gimnázium	Budapest XX. kerület	73,54	74	42	97	15,32

Megjegyzés: Az „Átlag”, „Medián”, „Legjobb” és „Legalacsonyabb” a 2014–2026 közötti ranghelyekre vonatkozik (N = 13). SD = a ranghelyek szórása.

Melléklet 2. A vizsgált intézmények rangsávszekvenciái (2014–2026)

A rangsávszekvencia a 2014–2026 közötti évek sorrendjében, egyetlen cellában jelenik meg.

OM azonosító	Intézmény neve	Rangsáv-szekvencia (2014–2026)	Átlagos rangpálya (jellemző rangsáv)
035226	Békásmegyeri Veres Péter Gimnázium	E-E-E-F-F-E-E-E-F-E-E-F	Elit (1–10)
035220	Budapest I. Kerületi Toldy Ferenc Gimnázium	F-F-E-E-E-E-E-E-E-E-K-E	Elit (1–10)
035230	Budapest V. Kerületi Eötvös József Gimnázium	E-E-E-E-E-E-E-E-E-E-E-E	Elit (1–10)
035277	Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	E-E-E-E-E-E-E-E-E-E-E-E	Elit (1–10)
035229	ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégium	E-E-E-E-F-E-E-E-E-E-E-E	Elit (1–10)
037802	ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Általános Iskola és Gyakorló Gimnázium	E-E-E-E-E-E-E-E-E-E-E-E	Elit (1–10)
035279	ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium	E-E-E-E-E-E-E-E-E-E-E-E	Elit (1–10)
037169	Lovassy László Gimnázium	E-E-E-E-F-E-F-E-F-E-E-E	Elit (1–10)
035246	Szent István Gimnázium	E-E-F-E-E-E-E-E-E-F-F-F-E	Elit (1–10)
035242	Városmajori Gimnázium	E-E-E-E-E-F-F-E-E-E-E-F-F	Elit (1–10)
037742	Budaörsi Illyés Gyula Gimnázium, Technikum és Szakképző Iskola	K-F-E-F-F-F-F-F-F-E-F-K-F	Felső (11–25)
035321	Deák Téri Evangélikus Gimnázium	K-F-F-F-E-F-F-F-F-F-E-E-F	Felső (11–25)
031200	Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája	F-K-F-F-F-F-K-F-K-K-F-K-K	Felső (11–25)
031198	Debreceni Fazekas Mihály Gimnázium	F-F-K-F-E-F-F-F-E-F-F-F-F	Felső (11–25)
036733	ELTE Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	F-F-F-F-F-F-F-F-K-F-F-F-F	Felső (11–25)
035252	Karinthy Frigyes Gimnázium	F-F-F-F-F-K-E-F-F-F-F-K-F	Felső (11–25)
030696	Kazinczy Ferenc Gimnázium és Kollégium	F-F-F-F-E-E-E-F-F-F-F-F-E	Felső (11–25)
035257	Kempelen Farkas Gimnázium	K-E-K-F-F-K-F-F-K-F-A-F-F	Felső (11–25)

OM azonosító	Intézmény neve	Rangsáv-szekvencia (2014–2026)	Átlagos rangpálya (jellemző rangsáv)
033651	Nyíregyházi Krúdy Gyula Gimnázium	F-F-F-F-F-F-F-F-K-K-K-K	Felső (11–25)
030697	Pannonhalmi Bencés Gimnázium és Szakkollégium	F-F-F-F-F-F-K-K-K-K-F-A-K	Felső (11–25)
030695	Révai Miklós Gimnázium és Kollégium	F-F-F-F-F-F-F-F-F-F-F-F	Felső (11–25)
035233	VII. Kerületi Madách Imre Gimnázium	F-F-F-F-F-F-F-F-E-F-E-E	Felső (11–25)
035454	Alternatív Közgazdasági Gimnázium, Szakgimnázium és Általános Iskola	A-A-A-K-A-K-K-K-F-F-K	Közép (26–50)
035305	Baár-Madas Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium	K-K-A-K-K-K-K-K-F-F-F-F	Közép (26–50)
035243	Berzsenyi Dániel Gimnázium	K-K-F-K-K-K-F-F-F-K-F-F	Közép (26–50)
035362	Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium	F-F-K-K-K-K-K-K-F-F-F-F-K	Közép (26–50)
035219	Budapest I. Kerületi Szilágyi Erzsébet Gimnázium	K-K-A-A-K-A-A-A-K-K-A-K	Közép (26–50)
035249	Budapest XVI. Kerületi Szerb Antal Gimnázium	A-A-A-A-K-K-K-K-K-K-K-K	Közép (26–50)
035250	Budapest XVII. Kerületi Balassi Bálint Nyolcévfolyamos Gimnázium	A-K-K-F-K-F-K-A-K-K-F-F	Közép (26–50)
035259	Budapesti Piarista Gimnázium	K-F-F-K-K-K-F-F-F-K-K-K-K	Közép (26–50)
032550	Dunakeszi Radnóti Miklós Gimnázium	K-K-K-K-F-K-F-K-K-K-K-K	Közép (26–50)
032551	Érdi Vörösmarty Mihály Gimnázium	K-K-K-K-K-K-K-K-F-K-K-K	Közép (26–50)
032561	Gödöllői Török Ignác Gimnázium	K-K-K-K-K-K-K-F-K-K-A-A	Közép (26–50)
027943	Kecskeméti Bányai Júlia Gimnázium	A-K-K-K-K-A-K-K-A-A-K-A-A	Közép (26–50)
037634	Keszthelyi Vajda János Gimnázium	A-A-A-A-K-A-K-K-K-A-K-F	Közép (26–50)
035236	Kőbányai Szent László Gimnázium	K-K-K-K-K-A-K-A-K-K-A	Közép (26–50)
037165	Magyar-Angol Tannyelvű Gimnázium és Kollégium	F-K-F-K-K-K-K-K-K-K-A	Közép (26–50)
029261	Miskolci Herman Ottó Gimnázium	K-K-K-F-F-F-K-F-K-F-K-K	Közép (26–50)
035244	Németh László Gimnázium	A-K-K-K-K-F-F-K-F-K-A-K	Közép (26–50)

OM azonosító	Intézmény neve	Rangsáv-szekvencia (2014–2026)	Átlagos rangpálya (jellemző rangsáv)
035223	NKE Óbudai Árpád Gimnázium	K-K-K-A-K-K-K-K-K-F-F-K	Közép (26–50)
038127	Premontrei Szent Norbert Gimnázium, Egyházzenei Szakgimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium	A-K-K-K-K-K-K-K-K-K-A	Közép (26–50)
029743	Szegedi Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium	F-K-K-K-F-F-F-K-K-K-K-K	Közép (26–50)
032569	Szigetszentmiklósi Batthyány Kázmér Gimnázium	F-K-K-K-K-K-K-K-K-K-A	Közép (26–50)
035231	Veres Pálné Gimnázium	K-K-K-K-K-K-K-F-F-F-E-F	Közép (26–50)
035992	Verseghy Ferenc Gimnázium	F-F-F-K-K-K-K-K-K-K-K-K	Közép (26–50)
037170	Vetési Albert Gimnázium	K-K-K-K-A-K-K-A-A-A-A	Közép (26–50)
037632	Zalaegerszegi Zrínyi Miklós Gimnázium	E-F-F-E-K-F-K-K-K-F-K-K-K	Közép (26–50)
030712	Apor Vilmos Római Katolikus Óvoda, Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola, Gimnázium és Kollégium	N-N-N-N-A-N-A-N-N-A-N	Alsó (51–100)
031960	Árpád-házi Szent Erzsébet Gimnázium, Óvoda és Általános Iskola	N-N-N-N-N-A-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
036598	Árpád-házi Szent Margit Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium	N-N-N-N-N-A-N-A-N-N-N	Alsó (51–100)
201656	AUDI Hungaria Iskolaközpont Győr	N-N-N-N-N-N-A-K-A-A-N-A	Alsó (51–100)
029264	Avasi Gimnázium	A-N-N-A-N-A-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
027938	Bajai III. Béla Gimnázium	A-A-A-K-A-A-A-A-A-N-A	Alsó (51–100)
032616	Bálint Márton Általános Iskola és Gimnázium	N-N-N-N-N-N-N-A-A-A-N	Alsó (51–100)
037635	Batthyány Lajos Gimnázium	K-A-A-A-A-A-A-N-A-N-A-N	Alsó (51–100)
028374	Békéscsabai Andrássy Gyula Gimnázium és Kollégium	A-A-A-A-A-A-A-N-A-A-A	Alsó (51–100)
028393	Békéscsabai Belvárosi Általános Iskola és Gimnázium	A-A-A-A-A-A-N-A-N-A-N	Alsó (51–100)
030693	Berzsenyi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium és Kollégium	A-N-N-N-A-A-A-N-A-A-N	Alsó (51–100)
035328	Bethlen Gábor Általános Iskola és Gimnázium	N-N-A-A-N-N-N-A-N-A-N	Alsó (51–100)

OM azonosító	Intézmény neve	Rangsáv-szekvencia (2014–2026)	Átlagos rangpálya (jellemző rangsáv)
036626	Boldog Brenner János Általános Iskola és Gimnázium	N-N-N-N-N-N-N-A-A-N-N-N	Alsó (51–100)
036378	Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium, Kollégium, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	A-A-N-A-N-A-N-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
035101	Bornemisza Péter Gimnázium, Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola, Óvoda- Bölcsőde és Sportiskola	A-A-N-N-A-N-N-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
035222	Budapest II. Kerületi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium	N-N-N-N-A-A-A-A-K-K-F-F	Alsó (51–100)
037775	Budapest II. Kerületi Móricz Zsigmond Gimnázium	A-A-A-A-A-A-N-N-N-N-A-N-N	Alsó (51–100)
034939	Budapest IX. Kerületi Kőrösi Csoma Sándor Kéttannyelvű Általános Iskola	N-N-N-N-N-N-N-N-A-N-N-A	Alsó (51–100)
035235	Budapest IX. Kerületi Leővey Klára Gimnázium	N-N-N-N-N-N-N-N-N-A-N-N	Alsó (51–100)
035232	Budapest VI. Kerületi Kölcsey Ferenc Gimnázium	A-A-N-A-A-A-A-A-A-A-N-N	Alsó (51–100)
035245	Budapest XIII. Kerületi Ady Endre Gimnázium	N-N-N-N-N-N-N-N-N-A-N	Alsó (51–100)
035247	Budapest XIV. Kerületi Teleki Blanka Gimnázium	N-N-N-N-N-N-N-N-N-N-A	Alsó (51–100)
035072	Budapest XV. Kerületi László Gyula Gimnázium és Általános Iskola	A-A-A-A-N-N-A-N-A-A-A-N	Alsó (51–100)
035323	Budapest XX. Kerületi Kossuth Lajos Gimnázium	A-A-A-A-A-A-A-A-A-A-K	Alsó (51–100)
032549	Ceglédi Kossuth Lajos Gimnázium	A-N-A-N-N-N-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
027396	Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Kollégiuma	A-A-A-A-A-A-N-N-A-A-A	Alsó (51–100)
030182	Ciszterci Szent István Gimnázium	N-N-A-N-N-A-N-N-A-A-A	Alsó (51–100)
035281	Corvin Mátyás Gimnázium	N-N-N-N-N-N-N-N-N-A-A	Alsó (51–100)
030698	Czuczor Gergely Bencés Gimnázium és Kollégium	A-A-A-A-A-A-A-A-A-A-A	Alsó (51–100)
031201	Debreceni Ady Endre Gimnázium	A-A-A-A-A-A-A-A-A-A-A	Alsó (51–100)

OM azonosító	Intézmény neve	Rangsáv-szekvencia (2014–2026)	Átlagos rangpálya (jellemző rangsáv)
031607	Egri Pásztorvölgyi Általános Iskola és Gimnázium	N-A-N-A-A-N-A-N-N-N-A-N	Alsó (51–100)
031598	Egri Szilágyi Erzsébet Gimnázium és Kollégium	A-N-N-A-A-A-A-A-N-N-N-N	Alsó (51–100)
201173	Eötvös József Gimnázium és Kollégium	A-N-N-N-N-A-N-A-A-A-A	Alsó (51–100)
031937	Esztergomi Dobó Katalin Gimnázium	A-A-K-A-A-A-A-A-A-K-K-K	Alsó (51–100)
038090	Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium, Kollégium és Óvoda	A-A-K-K-K-K-K-A-A-A-A-K	Alsó (51–100)
037730	Ferences Gimnázium	A-A-K-A-A-A-A-A-A-A-A	Alsó (51–100)
030553	Fundamentum Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	N-A-N-N-N-N-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
032575	Gödöllői Református Líceum Gimnázium	A-A-A-A-A-A-K-K-K-K-K-A	Alsó (51–100)
031597	Gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium	A-A-A-A-N-A-A-A-N-A-N-A	Alsó (51–100)
203037/ 003	Győri SZC Jedlik Ányos Gépipari és Informatikai Technikum és Kollégium	N-N-N-A-N-N-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
035255	Jedlik Ányos Gimnázium	N-N-A-N-N-N-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
036725	Jurisich Miklós Gimnázium és Kollégium	N-A-N-A-A-A-A-A-N-N-A-A	Alsó (51–100)
027942	Kalocsai Szent István Gimnázium	A-A-N-A-A-N-A-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
034141	Kaposvári Táncsics Mihály Gimnázium	K-A-A-A-A-K-N-A-A-A-A-A	Alsó (51–100)
027945	Kecskeméti Bolyai János Gimnázium	K-A-A-N-A-K-A-A-A-A-A-A	Alsó (51–100)
027944	Kecskeméti Katona József Gimnázium	K-A-A-A-A-A-A-A-A-A-A	Alsó (51–100)
027951	Kiskunhalasi Bibó István Gimnázium	A-A-A-N-N-N-N-A-N-N-N-N	Alsó (51–100)
035254	Kispesti Károlyi Mihály Magyar-Spanyol Tannyelvű Gimnázium	A-A-K-K-A-A-K-A-A-A-A-A	Alsó (51–100)
200406	Koch Valéria Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium	A-N-A-N-N-N-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)

OM azonosító	Intézmény neve	Rangsáv-szekvencia (2014–2026)	Átlagos rangpálya (jellemző rangsáv)
035307	Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola Katolikus Általános Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola és Szakgimnázium	N-A-N-N-N-N-N-A-A-N-N-A-A	Alsó (51–100)
035464	Közgazdasági Politechnikum Alternatív Gimnázium	N-N-N-N-N-N-N-N-N-N-N-A	Alsó (51–100)
034905	Lauder Jayne Zsidó Közösségi Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Zenei Alapfokú Művészeti Iskola	N-A-N-N-N-N-N-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
038139	Lehel Vezér Gimnázium	A-A-N-N-A-N-N-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
027939	Magyarországi Német Általános Művelődési Központ	N-N-N-N-N-N-N-A-A-K-A-N	Alsó (51–100)
029379	Miskolci Egyetem Földes Ferenc Gyakorló Gimnázium	A-A-A-A-A-A-A-A-A-A-K-A	Alsó (51–100)
034155	Nagyboldogasszony Római Katolikus Gimnázium, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	N-N-N-N-A-N-N-N-A-N-N-N	Alsó (51–100)
035304	Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégium	A-K-A-A-A-A-A-A-A-A-A-A	Alsó (51–100)
031603	Neumann János Gimnázium, Technikum és Kollégium	A-N-A-A-A-N-N-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
033653	Nyíregyházi Kölcsey Ferenc Gimnázium	K-K-K-K-K-A-A-K-A-A-A-A	Alsó (51–100)
033652	Nyíregyházi Zrínyi Ilona Gimnázium és Kollégium	N-A-N-N-N-N-N-N-N-A-A-A	Alsó (51–100)
035225	Óbudai Gimnázium	A-N-A-N-A-N-N-A-A-A-N-N	Alsó (51–100)
032450	Páduai Szent Antal Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	A-K-A-A-A-A-A-K-A-A-K-A-A	Alsó (51–100)
035260	Patrona Hungariae Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium és Alapfokú Művészeti Iskola	A-N-N-A-N-A-N-A-N-N-N-A	Alsó (51–100)
027407	Pécsi Janus Pannonius Gimnázium	A-A-A-A-N-K-A-K-A-K-A-K-K	Alsó (51–100)
027397	Pécsi Leőwey Klára Gimnázium	N-N-N-N-N-N-N-N-A-N-N-N	Alsó (51–100)
027406	Pécsi Tudományegyetem Gyakorló Általános Iskola, Gimnázium és Óvoda	A-N-N-N-N-N-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)

OM azonosító	Intézmény neve	Rangsáv-szekvencia (2014–2026)	Átlagos rangpálya (jellemző rangsáv)
030546	Péterfy Sándor Evangélikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium	N-N-N-N-N-A-N-A-N-N-A-A	Alsó (51–100)
032460	Prohászka Ottokár Katolikus Gimnázium	A-A-A-A-K-A-A-A-N-A-N	Alsó (51–100)
032286	Salgótarjáni Bolyai János Gimnázium	A-A-A-A-N-A-A-A-A-A-A	Alsó (51–100)
035289	Sashegyi Arany János Általános Iskola és Gimnázium	N-N-N-N-N-N-N-N-N-A-N	Alsó (51–100)
030694	Soproni Széchenyi István Gimnázium	N-A-A-A-K-A-A-A-A-N-A	Alsó (51–100)
029742	Szegedi Tudományegyetem Báthory István Gyakorló Gimnázium és Általános Iskola	K-A-A-K-K-A-K-A-A-K	Alsó (51–100)
030192	Székesfehérvári Teleki Blanka Gimnázium és Általános Iskola	K-K-K-A-A-A-A-A-K-K	Alsó (51–100)
037857	Székesfehérvári Vasvári Pál Gimnázium	N-N-A-A-A-A-A-K-K-K	Alsó (51–100)
036384	Szekszárdi Garay János Gimnázium	A-A-K-A-A-A-A-N-A-N-N	Alsó (51–100)
100565	Szent Angéla Ferences Általános Iskola és Gimnázium	N-N-A-A-A-A-A-N-N-A-A	Alsó (51–100)
203492	Szent Benedek Gimnázium	N-A-A-N-N-N-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
035358/ 002	Szent Gellért Katolikus Általános Iskola és Gimnázium Krisztina Téri Telephelye	N-N-N-N-N-N-N-N-N-A-A	Alsó (51–100)
034796	Szent II. János Pál Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium	N-N-N-K-A-N-A-A-K-A-N-N	Alsó (51–100)
035239	Szent Margit Gimnázium	N-N-N-N-N-A-N-A-A-A-A	Alsó (51–100)
030711	Szent Orsolya Római Katolikus Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda- Bölcsőde	N-N-A-N-A-N-N-N-A-N-N	Alsó (51–100)
101433	Szentendrei Református Gimnázium	A-N-A-N-A-K-A-A-A-K-A	Alsó (51–100)
036728	Szombathelyi Nagy Lajos Gimnázium	N-A-A-A-A-A-A-A-N-A-A	Alsó (51–100)

OM azonosító	Intézmény neve	Rangsáv-szekvencia (2014–2026)	Átlagos rangpálya (jellemző rangsáv)
031936	Tatabányai Árpád Gimnázium	A-A-N-A-N-A-A-A-N-A-A-A	Alsó (51–100)
201217	Tatai Református Gimnázium	N-N-N-N-N-A-N-N-N-N-N-N	Alsó (51–100)
038071	Thomas Mann Gymnasium- Deutsche Schule Budapest, Budapesti Német Általános Iskola és Gimnázium	N-N-N-N-N-N-K-A-N-A-N-N	Alsó (51–100)
030183	Tóparti Gimnázium és Művészeti Szakgimnázium	K-K-A-K-K-A-A-A-K-A-A-A	Alsó (51–100)
031199	Tóth Árpád Gimnázium	K-A-A-A-A-A-A-A-A-A-A-K	Alsó (51–100)
037185	Türr István Gimnázium és Kollégium	N-A-A-A-N-A-N-A-N-N-N-N	Alsó (51–100)
034982	Újbudai József Attila Gimnázium	N-N-A-A-A-A-A-A-A-A-A-A	Alsó (51–100)
102794	Újbudai Széchenyi István Gimnázium	N-N-N-N-N-N-N-N-N-N-N-A	Alsó (51–100)
035228	Újpesti Babits Mihály Gimnázium	A-A-A-A-A-A-N-A-A-A-A-A	Alsó (51–100)
035227	Újpesti Könyves Kálmán Gimnázium	A-K-A-A-A-A-K-A-K-A-A-F-K	Alsó (51–100)
032571	Váci Piarista Gimnázium	N-N-N-N-N-A-N-N-N-N-N-A-N	Alsó (51–100)
203065/ 005	Váci SZC Boronkay György Műszaki Technikum és Gimnázium	A-A-A-A-N-N-N-N-K-N-N-N-N	Alsó (51–100)
035990	Varga Katalin Gimnázium	K-A-K-A-A-A-A-A-A-A-N-A	Alsó (51–100)
035483	Xántus János Két Tanítási Nyelvű Gimnázium	N-N-N-N-N-A-A-N-A-A-A-N-A	Alsó (51–100)
037630	Zalaegerszegi Kölcsey Ferenc Gimnázium	N-A-A-A-A-N-A-N-A-N-N-N-N	Alsó (51–100)
201733	Zöldliget Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Baptista Általános Iskola és Gimnázium	N-N-N-N-N-N-N-N-N-N-N-A	Alsó (51–100)

Rövidítések:

E = elit sáv (1–10. hely)

K = közép sáv (26–50. hely)

F = felső sáv (11–25. hely)

A = alsó sáv (51–100. hely)

N = TOP100-on kívül (az adott évben nem szerepel a listában)

Absztrakt

A tanulmány a HVG TOP100 középiskolai rangsor 2014–2026 közötti idősorát elemzi abból a szempontból, hogy a mezőny inkább tartósan jelen lévő intézményi maggal jellemezhető-e, vagy „forgóajtó” jellegű (gyakori belépés-kiesés). A vizsgálat a térbeli koncentráció és a rangdinamika kapcsolatára fókuszál: egyrészt a TOP100 területi szerkezetének alakulását írja le Budapest és vidék, illetve budapesti kerületek szerint; másrészt a TOP100-on belüli stabilitást és átjárhatóságot méri belépési arányokkal, bennmaradási sorozatokkal és ranghely-ingadozási mutatókkal. Az elemzés a vizsgált időszakban a TOP100-ban szereplő intézmények teljes körére támaszkodik ($N = 146$), a listán kívüli állapotot pedig egységes technikai kóddal kezeli a hosszú távú összevethetőség érdekében. Az adatok alapján Budapest részaránya 36%-ról 43%-ra nő, miközben vidéken a tartósan jelen lévő intézmények néhány nagyvárosi csomópontba sűrűsödnek. Az éves cserélődés mértéke 9–14% között ingadozik (átlag: 11,6%), és jól elkülönül a tartósan jelen lévő intézményi kör (13/13 évben TOP100-as $N = 65$) az instabil peremzónától (legfeljebb 4 egymást követő év $N = 54$). A 13 éves rangpályák rangsávos tipizálása stabil elit és stabil közép mellett emelkedő, süllyedő, hullámzó, illetve egyszeri megjelenésű „pályatípusokat” azonosít. Rendszerszinten a rangsorok szomszédos években jellemzően erősen együttjárnak (Spearman- ρ átlag = 0,89; Kendall- τ_b átlag = 0,76), ugyanakkor egyes átmeneteknél (különösen 2024–2025-nél) az átrendeződés mértéke nő. Az eredmények a rangsorok oktatásföldrajzi értelmezéséhez járulnak hozzá, és a „felső mezőny” térbeli koncentrációját, illetve a felső pozíciók idő- és térbeli zártágát egyszerre teszik láthatóvá.

Kulcsszavak: iskolarangsor, területi egyenlőtlenségek, stabilitás, rangpálya